

TEMATY DO CZĘŚCI USTNEJ EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA POLSKIEGO

Opracowała Teresa Witkowska, nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół w Górze

L I T E R A T U R A

1. Buntownicy i konformiści. Omów na wybranych przykładach typy bohatera w literaturze polskiej XIX i XX wieku.
2. Jednostka wobec totalitaryzmu. zilustruj problem wybranymi utworami literackimi XX wieku.
3. Literackie portrety Sarmatów. Omów temat na wybranych przykładach literackich.
4. Powroty do kraju dzieciństwa jako motyw literacki. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych utworów literackich.
5. Motyw dworku szlacheckiego w literaturze. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
6. Funkcjonowanie motywu prometejskiego w literaturze. Omów temat, odwołując się do wybranych utworów.
7. Inteligent w literaturze polskiej. Omów temat, odwołując się do wybranych przykładów.
8. Omów na wybranych przykładach sposoby funkcjonowania motywu snu w literaturze.
9. Obraz stołu biesiadnego w literaturze polskiej. Omów temat na wybranych przykładach literackich.
10. Autobiografia jako tworzywo literackie. Rozwiń temat na wybranych przykładach.
11. Dramatyzm bytu w doświadczeniu egzystencjalnym bohaterów literackich. Omów na wybranych przykładach.
12. Zaprezentuj, odwołując się do wybranych przykładów literackich, funkcję motywu snu i widzenia w kreowaniu świata przedstawionego utworów.
13. Naturalizm w literaturze polskiej. Omów temat na wybranych przykładach literackich.
14. Rozmowy z Bogiem. Omów temat, odwołując się do wybranych utworów literackich.
15. Biografia Adama Mickiewicza jako sens do odczytania wybranych utworów poety. Rozwiń temat odwołując się do wybranych przykładów literackich.
16. Omów na wybranych przykładach relacje: matka – dziecko w literaturze polskiej.
17. Rola poezji w dziejach narodu. Omów temat odwołując się do utworów z różnych epok literackich.
18. Toposy żołnierza-tułacza i żołnierza-powstańca. Przedstaw ich funkcjonowanie w literaturze polskiej na wybranych przykładach.
19. Zaprezentuj funkcjonowanie motywu przyjaźni w wybranych utworach literackich.
20. Człowiek w teatrze świata w literaturze różnych epok. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
21. Wizerunek kobiety w literaturze pozytywizmu. Zinterpretuj zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
22. Obraz wsi w utworach młodopolskich. Zinterpretuj temat na wybranych przykładach
23. Motyw domu rodzinnego. Zanalizuj i omów dwa różne sposoby przedstawienia domu rodzinnego w literaturze wybranych epok.

24. Motyw buntu w literaturze. Na wybranych przykładach zanalizuj źródło i sens buntowniczej postawy wybranych bohaterów.
25. Motyw wesela w literaturze. Omów, analizując wybrane przykłady różnych ujęć tego motywu.
26. Ostatnia scena jako klucz do interpretacji utworu. Zanalizuj zagadnienie na wybranych przykładach z literatury.
27. Konflikt pokoleń w literaturze XIX i XX wieku. Omów problem, analizując wybrane utwory.
28. Motyw pracy jako konieczności życiowej i źródła satysfakcji w literaturze polskiej. Omów problem, analizując wybrane przykłady.
29. Powieść tradycyjna a powieść współczesna. Zanalizuj i omów różnice na dowolnie wybranych przykładach..
30. Różne oblicza samotności w literaturze polskiej i obcej. Zanalizuj i omów temat na wybranych przykładach.
31. Świat postaci Szekspira. Typy, charaktery czy złożone osobowości? Zanalizuj i omów problem, odwołując się do kilku przykładów.
32. Parabola jako sposób mówienia o rzeczywistości i człowieku. Zanalizuj i omów zagadnienie, przywołując wybrane teksty literackie.
33. Patriotyzm Polaków - mit czy cecha narodowa? Uzasadnij swój sąd, odwołując się do wybranych przykładów literackich z różnych epok
34. Jaką funkcję pełniła satyra polityczna w oświeceniu? Zanalizuj i omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
35. Jaki obraz wsi prezentuje literatura staropolska? Odwołaj się do wybranych utworów i wyciągnij wnioski.
36. Jaką funkcję pełni motyw everymana w literaturze? Zanalizuj i omów problem, odwołując się do wybranych tekstów literackich.
37. Jaki obraz miasta i mieszczaństwa na przełomie XIX i XX wieku stworzyła literatura? Zanalizuj i omów problem na wybranych przykładach z literatury polskiej i europejskiej.
38. Porównaj obrazy Warszawy w literaturze XIX i XX wieku, odwołaj się do właściwych przykładów.
39. Sposób dokumentowania ludzkich zachowań w literaturze wojny i okupacji . Zanalizuj i omów problem na wybranych przykładach.
40. Duchowe poszukiwania bohaterów Fiodora Dostojewskiego. Zanalizuj i omów problem na wybranych przykładach.
41. Wielkie wydarzenia historyczne utrwalone w literaturze i ich wpływ na dzieje ludzkości. Analizując zagadnienie, odwołaj się do wybranych tekstów literackich.
42. Sposób życia i walki o byt w obozach sowieckich. Zanalizuj temat na wybranych przykładach literackich.
43. Bohaterowie literaccy jako autorzy pamiętników, dzienników i listów. Scharakteryzuj i porównaj wybrane kreacje literackie ich osobowości (np. Rzeckiego, Wertera).
44. Biografia poety romantycznego jako tworzywo literackie. Omów problem, analizując wybrane przykłady.
45. Miłość w czasach wojny. Dokonując analizy wybranych dzieł rozważ czy w czasach zagłady możliwe jest ocalenie miłości? Sformułuj wnioski.
46. Epistolografia dawna i współczesna. Omów tematykę i formę listów, analizując wybrane przykłady z dwóch epok.
47. Motyw vanitas w literaturze polskiej i obcej. Omów problem, analizując celowo wybrane teksty z różnych epok.

48. To się czyta dzisiaj – modni pisarze, modne książki. Omów – na przykładzie dwóch – trzech twórców spoza szkolnego kanonu – przyczyny popularności niektórych autorów i książek. Sformułuj własną opinię na ten temat.
49. Mickiewicz w Wielkopolsce. W swoim omówieniu uwzględnij listy poety, analizę stosownych utworów literackich oraz prace badawcze.
50. Manifesty programowe kolejnych pokoleń artystycznych i grup literackich oraz ich realizacje literackie. Omówienie i analiza przykładów.
51. Człowiek XX wieku w systemach totalitarnych – faszyzmu i stalinizmu. Omów problem, interpretując stosowne utwory (np. Borowski, Grudziński, Moczarski, Nałkowska i inni.)
52. Doświadczenie Holocaustu – pisarskie świadectwa z obu stron muru. Omów problem, analizując stosowne utwory literackie.
53. Świat przedstawiony w powieściach Tolkiena. Zinterpretuj wybraną powieść autora, omawiając sposób kreowania opisywanej rzeczywistości.
54. Kobieta piękna, władczą, zdradziecką, zależną od mężczyzny, próżną – przedstaw sposoby kreowania postaci kobiecych na podstawie analizy utworów różnych epok.
55. Samotność jako wybór czy konieczność? Udowodnij swój sąd, odwołując się do bohaterów wybranych utworów literackich.
56. Tytuł jako klucz do interpretacji utworu. Przedstaw temat odwołując się do wybranych utworów literackich.
57. Batalistyka w literaturze. Zaprezentuj zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
58. „Czarny charakter” w dziełach literackich różnych epok. Na wybranych przykładach omów funkcje bohatera negatywnego.
59. Druga wojna światowa jako czynnik kształtujący twórczość pisarzy XX wieku. Zinterpretuj wybrane przykłady pod kątem wpływu wydarzeń wojennych na kształt artystyczny dzieł.
60. Dialog z barokiem w literaturze późniejszych epok. Omów zagadnienie analizując wybrane przykłady literackie.
61. Od Homera do Mickiewicza. Analizując wybrane utwory literackie, omów ewolucję eposu.
62. Twórczość Jana Kochanowskiego w tradycji literackiej późniejszych epok. Ukaż jej znaczenie na podstawie analizy wybranych przykładów.
63. Różne ujęcia motywu tęsknoty do kraju rodzinnego. Przedstaw zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów z literatury XIX i XX wieku.
64. „Zdaje mi się, że widzę... Gdzie? Przed oczyma duszy mojej...” (W. Szekspir). Zjawy, duchy, sny, wizje... Omów funkcje świata pozazmysłowego w wybranych utworach różnych epok.
65. Zaprezentuj mężczyznę jako typ bohatera literackiego, od średniowiecznego rycerza do współczesnego macho, na podstawie wybranych utworów literackich.
66. Przyroda ojczysta jako temat, motyw i źródło inspiracji artystycznych. Rozwiń temat odwołując się do znanych ci utworów.
67. Groteska jako metoda kreowania rzeczywistości. Omów zjawisko, na przykładzie wybranych utworów literackich z określonej epoki.
68. Różne sposoby ujęcia problemu władzy w literaturze. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
69. Ludowość i ludomania. Omów różne sposoby nawiązania do folkloru w twórczości literackiej.
70. Różne portrety Żydów w polskiej literaturze. Omów problem, odwołując się

do wybranych utworów.

71. Literackie portrety ludzi zlagrowanych. Przedstaw je na podstawie literatury obozowej.
72. Różne ujęcia matki cierpiącej w literaturze. Omów problem, odwołując się do wybranych tekstów.
73. Sceny śmierci w literaturze. Porównaj i omów ich funkcje w wybranych dziełach.
74. Kobiety w Powstaniu Warszawskim. Zaprezentuj wybrane sylwetki kobiet utrwalone w poezji i prozie powstańczej.
75. Motyw Szatana w literaturze. Na wybranych przykładach omów różnorodne sposoby jego funkcjonowania.
76. Topos pielgrzyma-wygnańca- emigranta. Przedstaw temat, analizując wybrane utwory literatury polskiej różnych epok.
77. Wpływ zbrodni na psychikę bohaterów literackich. Przedstaw zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów literackich.
78. Pamiętnik, dziennik, autobiografia, wywiad jako formy z pogranicza gatunków. Omów na wybranych przykładach, uwzględniając uwarunkowania społeczne, obyczajowe, historyczne sprzyjające rozwojowi literatury o charakterze dokumentu osobistego.

ZWIĄZKI LITERATURY Z INNYMI DZIEDZINAMI SZTUKI

1. Różne obrazy powstania styczniowego w literaturze i malarstwie różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
2. Polskie pejzaże. Na wybranych przykładach omów funkcje pejzażu w literaturze i malarstwie.
3. Obecność „Pana Tadeusza” w kulturze polskiej XIX i XX wieku. Omów zagadnienie, odwołując się do dzieł literackich, plastycznych i filmowych.
4. Postacie historyczne w literaturze i filmie. Zaprezentuj sposób ich przedstawienia w wybranych dziełach literackich i filmowych.
5. Bohaterstwo i tragizm pokolenia Kolumbów w świetle utworów literackich i filmowych. Omów na wybranych przykładach.
6. Przyroda ojczysta jako temat i źródło inspiracji artystycznych. Omów na wybranych przykładach z literatury i malarstwa.
7. Powstania narodowe w wybranych dziełach literatury i sztuki XIX wieku. Wskaż różne ujęcie tematu na wybranych przykładach.
8. Stanisław Wyspiański – twórca o różnych twarzach. Zaprezentuj utwory z wybranych dziedzin sztuki.
9. Groteska i karykatura jako wyraz protestu wobec rzeczywistości. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych dzieł literackich i malarskich.
10. Literacka i filmowa wizja PRL-u. Omów temat na wybranych przykładach.
11. Artystyczne interpretacje historii w literaturze i malarstwie H. Sienkiewicza i J. Matejki. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł.
12. Motyw ogrodu w literaturze i sztuce. Omów temat odwołując się do wybranych przykładów.
13. Funkcjonowanie motywu anioła w polskiej i obcej literaturze i sztuce. Omów temat odwołując się do przykładów.
14. Porównaj literacki pierwowzór z jego adaptacją filmową. Omów literackie i filmowe środki artystycznego wyrazu.

15. Omów funkcjonowanie motywu czterech pór roku w odniesieniu do wybranych przykładów z dziedzin sztuki (np. literatura, malarstwo, muzyka)
16. Taty jako źródło inspiracji w twórczości Młodej Polski. Zanalizuj i omów problem na wybranych przykładach literackich lub literackich i malarskich.
17. Szekspir we współczesnej kulturze. Zanalizuj jedną ze współczesnych ekranizacji dzieł Szekspira, porównując ją z pierwowzorem literackim.
18. Motyw tańca w literaturze i malarstwie. Zanalizuj i omów problem na wybranych przykładach.
19. Różne wyobrażenia Boga w literaturze i malarstwie. Zinterpretuj zagadnienie, przywołując materiał literacki i malarski z wybranych epok.
20. Poetyka dzieła literackiego a język ruchomych obrazów. Na wybranym przykładzie wyjaśnij, na czym polegają trudności przekładu dzieła literackiego na język filmu?
21. Motyw Sądu Ostatecznego w literaturze i malarstwie. Zanalizuj i omów zagadnienie na przykładach z różnych epok.
22. Motyw śmierci w literaturze i sztuce. Interpretacja i omówienie różnych wyobrażeń śmierci i sposobów jej przedstawienia na wybranych przykładach literackich, malarskich i/lub filmowych.
23. Wizerunek kobiety w literaturze i malarstwie. Na wybranych przykładach wykaż związek między duchem czasu a ideałem kobiety, który dana epoka prezentuje.
24. Porównaj różne wizerunki matki w literaturze i sztukach plastycznych. Zanalizuj i przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
25. Różne sposoby przedstawienia piety w literaturze i sztuce. Zanalizuj problem, odwołując się do wybranych przykładów.
26. Sarmata na portretach i w literaturze XVII wieku. Zanalizuj i przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach literackich i malarskich.
27. „Dziady” A. Mickiewicza i ich wielkie inscenizacje. Dokonaj analizy porównawczej dzieła literackiego i teatralnego.
28. Jakie portrety władców utrwaliły literatura i malarstwo. Zinterpretuj sposób ich przedstawienia, odwołując się do wybranych przykładów.
29. Rola scenografii w teatrze elżbietańskim i współczesnym. Omów, analizując wybrane realizacje teatralne (teatr żywego planu, teatr TV) pod względem podobieństw i różnic, odwołując się do pierwowzorów literackich.
30. Adaptacja utworów literackich jako sposób ich interpretacji przez reżysera, scenarzystę (próba porównania dzieła literackiego i jego wersji filmowej, języka filmu i języka literatury).
31. Muzyczność i malarskość w „Panu Tadeuszu” A. Mickiewicza. Analiza fragmentów utworu, przykładów ikonograficznych itp.
32. Barokowe ideały piękna w literaturze, malarstwie i architekturze. Zanalizuj i omów na celowo wybranych tekstach literackich i kultury; uwzględnij, jeśli to możliwe, zabytki architektoniczne swojego regionu.
33. Pokolenie Kolumbów w komentarzu literackim i filmowym. Omów podobieństwa i różnice w sposobie przedstawienia, uwzględnij uwarunkowania literackie, historyczne, biograficzne.
34. Wizja stworzenia świata i jego zagłady w literaturze, malarstwie i filmie. Omów problem, analizując właściwe przykłady.
35. Literackie i fotograficzne świadectwa czasu wojny. Zaprezentuj i porównaj wartości poznawcze interpretowanych przykładów literatury faktu i zdjęć reportażowych.
36. Porównaj artystyczne interpretacje motywu vanitas w literaturze

- i sztukach plastycznych.
37. Strój jako element znaczący w literaturze i sztuce. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
 38. Stanisław Wyspiański – artysta wszechstronny. Omów zagadnienie na wybranych dziełach literackich i plastycznych tego artysty.
 39. Porównaj obraz miasta w „Lalce” B. Prusa i malarstwie braci Gierymskich.
 40. Uczta, wieczerza, przyjęcie, biesiada – omów zagadnienie na przykładzie tekstów kultury z różnych epok.
 41. Eros w malarstwie i literaturze – omów sposoby ukazywania miłości w dziełach plastycznych i literackich, wskaż podobieństwa i różnice.
 42. Topos ogrodu w literaturze i sztuce. Omów problem na wybranych przykładach.
 43. Współczesne interpretacje sceniczne i filmowe dramatów romantycznych. Na wybranych przykładach porównaj dramat z jego interpretacją.
 44. Różne oblicza rewolucji w literaturze i innych sztukach (w malarstwie, filmie). Przedstaw i porównaj na wybranych przykładach.
 45. Filmy Andrzeja Wajdy jako interpretacje dzieł literatury polskiej. Przedstaw temat na wybranych przykładach.
 46. Porównaj obraz dziecka w wybranych dziełach literackich, malarskich i filmowych.
 47. Motyw domu w literaturze, malarstwie i filmie. Odwołując się do wybranych dzieł, omów sposoby ujęcia tego motywu.
 48. Filmowe interpretacje powieści pisarzy pozytywizmu. Porównaj film z jego pierwowzorem. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
 49. Porównaj literackie i malarskie wizje powstania styczniowego w twórczości Artura Grottgera i wybranych utworach prozatorskich pozytywizmu.
 50. Apokalipsa narodu żydowskiego w przekazach literackich i filmowych. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych przykładów.
 51. Sposób kreowania postaci historycznych w literaturze i sztuce polskiej. Rozwiń temat na wybranych przykładach.
 52. Portret rodzinny jako motyw artystyczny. Porównaj na wybranych przykładach różne jego ujęcia w literaturze i filmie.
 53. Hagiografia piórem i pędzlem malowana. Zanalizuj zjawisko, odwołując się do wybranych przykładów.
 54. Przedstaw funkcję motywu dziecka w twórczości literackiej i plastycznej S. Wyspiańskiego.
 55. Mowa kwiatów w poezji i malarstwie. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach.
 56. Różne odsłony dramatu „Romeo i Julia” Williama Szekspira. Dokonaj porównania książki, wybranych realizacji filmowych i musicalowych.
 57. Motyw kobiety – żołnierza w literaturze i innych tekstach kultury. Omów temat, odwołując się do odpowiednich przykładów.

JĘZYK

1. Odwołując się do wybranych przykładów literackich, omów cechy i funkcję stylizacji archaicznej.
2. Język bohatera jako element charakterystyki postaci. Omów na wybranym przykładzie literackim.
3. Funkcje językowej stylizacji biblijnej w literaturze różnych epok. Dokonaj analizy wybranych przykładów.

4. Nowomowa jako odmiana społecznego stylu funkcjonalnego. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
5. Wykorzystując przykłady tekstów reklamowych, scharakteryzuj obecność w nich językową kreację świata oraz wskaż elementy manipulacji w relacji komunikacyjnej.
6. Omów funkcję gwary góralskiej w Twoich ulubionych utworach literackich.
7. Język i styl prasy młodzieżowej. Omów temat na wybranych przykładach.
8. Omów na wybranych przykładach funkcję stylizacji gwarowej w literaturze różnych epok.
9. Frazeologia (frazeologizmy) w języku systemów totalitarnych. Omów zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
10. Rodzaje i funkcje neologizmów. Omów temat, odwołując się do wybranych twórców. Najczęstsze rodzaje błędów językowych w prasie lokalnej. Omów zjawisko na wybranych przykładach.
11. List jako gatunek literacki. Dokonaj analizy cech językowych wybranych tekstów z różnych epok.
12. Dokonaj analizy językowej tekstów piosenek wybranego zespołu.
13. Określ funkcję języka potocznego w wybranych utworach polskiej poezji współczesnej.
14. Zapożyczenia we współczesnym języku polskim. Zanalizuj problem na wybranych przykładach i oceń zasadność zapożyczeń
15. Język w domu, pracy, szkole. Czy to ten sam język? Zanalizuj przykłady ze współczesnej polszczyzny.
16. Język jako środek charakteryzujący różne grupy społeczne. Zinterpretuj i omów zagadnienia na wybranym przykładzie.
17. Tak mówią bohaterowie literaccy. Zanalizuj i omów język wybranych postaci ze szczególnym uwzględnieniem cech ujawniających ich przynależność środowiskową i charakter.
18. Dlaczego niektóre wyrazy stają się modne? Zanalizuj przykłady ze współczesnej polszczyzny.
19. Sztuka przemawiania i/lub mówienia na podstawie analizy wybranych tekstów literackich renesansu, baroku i oświecenia.
20. Przysłowia i aforyzmy (sentencje) w utworach literackich; ich rola w tekście. Zanalizuj i omów na wybranych przykładach.
21. Manipulacja językowa w tekstach propagandowych lat pięćdziesiątych i współczesnych. Analiza przykładów.
22. Tak mówią znani Polacy. Charakterystyka języka dwóch – trzech przedstawicieli świata polityki, kultury lub sportu – na podstawie analizy zgromadzonego materiału (teksty prasowe i/lub nagrania).
23. Współczesne anglicyzmy w języku handlu i reklamy. Na podstawie analizy zebranego materiału językowego oceń funkcjonalność zapożyczeń angielskich i zasadność wprowadzenia ich do polszczyzny.
24. Błędy frazeologiczne w wypowiedziach dziennikarskich. Scharakteryzuj je na zebranych materiale językowym.
25. Język komiksów i jego rola w kreowaniu obrazu świata przedstawionego. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
26. Żargon uczniowski w Twojej szkole. Scharakteryzuj go na podstawie zebranego materiału językowego.
27. Poetyka tekstów piosenek. Scharakteryzuj, analizując wybrane przykłady.
28. Teksty utworów hip-hop głosem młodego pokolenia. Oceń zjawisko,

- analizując wybrane przykłady.
29. Język nagłówek prasowych. Określ ich funkcję, stylistykę, budowę gramatyczną.
 30. Analizując język satyryków, omów zjawisko dowcipu językowego.
 31. Styl i język graffiti – omów na wybranych przykładach.
 32. Scharakteryzuj język prasy kobiecej, analizując celowo dobrany materiał.
 33. Błędy językowe w prasie lokalnej. Przedstaw zagadnienie na wybranych przykładach
 34. Język mediów i jego wpływ na odbiorcę. Omów zagadnienie, posługując się przykładami różnego rodzaju mediów.
 35. Nowomowa jako zjawisko językowe. Na wybranych przykładach dokonaj jego prezentacji i próby oceny.
 36. Cechy języka przemówień sejmowych. Rozważ problem, odwołując się do wybranych tekstów znanych nie tylko z literatury.
 37. Bóg, Honor, Ojczyzna- w związkach frazeologicznych. Dokonaj analizy językowej i kulturowej wybranych związków frazeologicznych.
 38. Rola tytułu i motto w utworze literackim. Omów zagadnienie na wybranych przykładach literackich.